

UZŅĒMUMU IENĀKUMA NODOKĻA SALĪDZINĀJUMS LATVIJĀ UN LIETUVĀ *THE COMPARISON OF CORPORATE INCOME TAX IN LATVIA AND LITHUANIA*

Jūlija Ščeglova

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, julija_sceglova@inbox.lv, +371 26679594,
Rēzekne, Latvija
Zinātniskā vadītāja: **Iveta Mietule**, Dr.oec., profesore

Abstract. Corporate income tax is one of the important taxes that provide revenues to the state budget. Article contains a comparison between Latvian and Lithuanian existing legislation relating to corporate income tax, studied differences between the tax rates, tax base, tax period and taxpayers. Were described differences that are related to the advance payment calculation, as well as created an example that shows how advance payments are calculated in Latvian and Lithuanian companies. As a result, it was found that there are several common features in the Latvian and Lithuanian legislation, with regard to corporate income tax, for example, the tax payers, taxation period, tax rate, the taxable amount. But there are several differences, such as the nuances of rates for non-residents, depending on the type of revenue, advance payment deadlines and other particularities of the calculation of the advance payments. Also differ corporate income tax payment deadlines. It was concluded that making advance payments in Lithuanian enterprises is more profitable, because it was calculated that at the same conditions, the amount of advances in Lithuania is lower than in Latvia.

Keywords: Advance payments; comparison; income; tax;

Ievads

Uzņēmumu ienākuma nodoklis ir viens no tiešajiem nodokļiem, kas budžeta ieņēmumos 2016.gadā Latvijā sastādīja 5,37% un Lietuvā – 6,14%, kas pamato pētījuma aktualitāti. Latvijā UIN reglamentē likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli” Lietuvā UIN reglamentē likums “Par uzņēmumu ienākumu nodokli” (Law on Corporate Income Tax). Jāatzīmē, ka ik gadu uzņēmumu ienākuma nodokļa īpatsvaram gan Latvijas, gan Lietuvas valsts budžeta ieņēmumos ir tendence palielināties, kas ir vērtējams pozitīvi, jo nozīmē, ka palielinās gan uzņēmumu skaits, gan jau esošo uzņēmumu peļņa un attiecīgi nodokļa avansa maksājumi.

Pētījuma laika periods ir 2017.gads, jo tika salīdzināta uz 2017.gadu spēkā esošā likumdošana, kas attiecas uz uzņēmumu ienākuma nodokli. Darbā tika izmantotas sintēzes un analīzes metodes, t.sk. datu vākšanas un analīzes, grupēšanas metodes. Pētījuma datu un rezultātu uzskatāmībai ir izveidota tabula.

Pētījuma mērķis – veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa uz 2017.gadu spēkā esošās reglamentējošās likumdošanas izpēti Latvijā un Lietuvā.

Pētījuma uzdevumi:

1. Salīdzināt uzņēmumu ienākuma nodokļa reglamentējošo likumdošanu Latvijā un Lietuvā;
2. Veikt avansa maksājumu aprēķināšanas salīdzinājumu Latvijā un Lietuvā;
3. Izdarīt secinājumus un sniegt priekšlikumus uzņēmumu ienākuma nodokļa likumdošanas aktu pilnveidošanai.

Pētījuma bāze ir uz 01.01.2017 aktuālie saistošie likumdošanas akti.

UIN vispārējo elementu salīdzinājums

Uzņēmumu ienākuma nodoklim ir vairāki kritēriji, kas var atšķirties dažādās valstīs. Izpētot uzņēmumu ienākuma nodokļa būtību Latvijā un Lietuvā, kā arī likumus, kas attiecas uz šo nodokli, Lietuvā un Latvijā tas ir likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, autore atrada dažas atšķirības, un kopīgas iezīmes.

Apkopojot iegūtos datus par abu valstu – Latvijas un Lietuvas – uzņēmumu ienākuma nodokļa dažādiem kritērijiem, var secināt, ka taksācijas periods abās valstīs ir vienāds, tas ir

nodokļa maksātāja pārskata gads, sakrīt arī nodokļu maksātāju klasifikācija – abās valstīs tie ir, pirmkārt, rezidenti, kas ir valsts uzņēmumi, otrkārt, nerezidenti un nerezidentu pastāvīgas pārstāvniecības (ārvalstu uzņēmumu filiāles u.c. organizācijas, kas darbojas vienā valstī, bet reģistrētas citā).

Standartlikme nodoklim abās valstīs ir vienādas, taču ir vairākas nianšes, kas attiecas uz uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi nerezidentiem, kas atšķiras atkarībā no gūtā ieņēmuma. Gūtos ieņēmumus nerezidentiem abās valstīs iedala dažādi, un ir dažādas likmes, no 15 līdz pat 2 procentiem. Ir nerezidentu ieņēmumu veidi kas abās valstīs sakrīt, taču likmes ir atšķirīgas. Piemēram, atlīdzībai par Latvijā esošā nekustamā īpašuma atsavināšanu ir likme – 2%, savukārt Lietuvā šī likme ir 15%. Latvijā UIN jāmaksā arī par visiem maksājumiem un dividendēm, kas tiek izmaksātas personām, kas atrodas zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs – 15%, par atlīdzību par vadības un konsultatīvajiem pakalpojumiem – 10%, u.c. Savukārt Lietuvā nerezidentu ieņēmumu veidi atšķirīgi no Latvijas, piemēram, 15 procentu likme tiek piemērota par atlīdzību par sporta spēļu vai aktīvas atpūtas rīkošanu Lietuvā, apliekamai peļņai uzņēmumiem, kuru vidējais darbinieku skaits nepārsniedz 10 un kuru ienākumi taksācijas periodā nepārsniedz 300 000 euro, tiek piemērota nodokļa likme 5%, u.c. likmes. Pēc autores domām, Lietuvā uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes nerezidentiem, atkarībā no ieņēmumu veida ir detalizētāk uzskaitītas, to ir vairāk nekā Latvijā. Kopumā var secināt, ka nodokļa bāze Lietuvā ir plašāka, kas provizoriski var nodrošināt lielākus ieņēmumus budžetā no UIN.

Ar nodokli apliekamais objekts abās valstīs ir līdzīgs – gan Latvijā, gan Lietuvā rezidentiem ar nodokli apliekamais objekts ir taksācijas periodā dotajā valstī un ārvalstīs gūtais apliekamais ienākums, bet nerezidentiem – dotajā valstī gūtie ieņēmumi no saimnieciskās darbības. Atšķiras tas, ka Latvijā nerezidentu pastāvīgajām pārstāvniecībām ar nodokli apliek taksācijas periodā gan Latvijā, gan ārvalstīs gūto ienākumu, savukārt Lietuvā pārstāvniecībām apliek tikai Lietuvā gūtos ieņēmumus no saimnieciskās darbības, kas pēc autores domām ir zināms atvieglojums nerezidentu pastāvīgajām pārstāvniecībām Lietuvā un ir vērtējams pozitīvi.

UIN avansa maksājumu piemērošana

Avansa maksājumu būtība galvenokārt atšķiras tajā, ka Latvijā avansa maksājumus maksā reizi mēnesī, līdz katra mēneša 15.datumam ieskaitot, savukārt Lietuvā tos maksā reizi ceturksnī, līdz taksācijas perioda katra ceturkšņa pēdējai dienai. Latvijā veikt avansa maksājumus reizi ceturksnī ir iespējams tikai tad, ja ikmēneša avansa maksājumi pirmstaksācijas periodos nav pārsnieguši 711 euro. Līdz ar to uzņēmumi Lietuvā ir labākā situācijā, jo nauda no konta tiek pārskaitīta ar 2-3 mēneši vēlāk nekā Latvijā, un uzņēmums naudu var izmantot citām vajadzībām.

Atšķiras daži principi, attiecībā uz avansa maksājumu aprēķināšanu, piemēram, Latvijā par katru mēnesi līdz mēnesim, kurā tiek iesniegts gada pārskats avansa maksājumus aprēķina kā 1/12 daļu no nodokļa, kas bija aprēķināts par taksācijas periodu pirms pirmstaksācijas perioda. Atlikušajos taksācijas perioda mēnešos avansa maksājumus aprēķina kā starpību starp pirmstaksācijas perioda nodokļa summu un iepriekšējā punktā samaksāto nodokļa summu, kas ir dalīta ar atlikušo mēnešu skaitu no gada pārskata iesniegšanas mēneša līdz taksācijas perioda beigām.

Savukārt Lietuvā par gada pirmajiem 9 mēnešiem avansa maksājumu summu aprēķina no nodokļa, kas tika aprēķināts par taksācijas periodu pirms pirmstaksācijas perioda, bet par 10-12 mēnešiem nodokli aprēķina pamatojoties uz aprēķināto nodokli par pirmstaksācijas periodu. Jāatzīmē, ka par katru ceturksni uzņēmumiem ir jāmaksā ¼ daļa no attiecīgiem nodokļiem (pirmajiem 9 mēnešiem – nodoklis par pirms pirmstaksācijas periodu, 10-12 mēnešiem – nodoklis par pirmstaksācijas periodu). Autore uzskata, ka avansa maksājumu aprēķināšanas atšķirības Latvijā un Lietuvā nav lielas, taču Lietuvā avansa maksājumu aprēķināšanas sistēma ir izveidota vienkāršāk un saprotamāk, kas atvieglo avansa maksājumu aprēķināšanu nodokļa maksātājiem.

Kopīgs abās valstīs ir tas, ka ja nodokļa maksātājs darbojas nepilnu pirmstaksācijas periodu, tad aprēķināto nodokli koriģē, dalot to ar nostrādāto mēnešu skaitu un reizinot ar 12. Latvijā avansa maksājumus neveic mikrouzņēmumu nodokļa maksātāji, savukārt Lietuvā tos neveic, ja uzņēmuma apliekamais ienākums par iepriekšējo taksācijas periodu nepārsniedz 300 000 euro. Tas nozīmē to, ka Lietuvā mazie uzņēmumi ir labākā stāvoklī, nekā Latvijā. Pozitīvi ir arī tas, ka Lietuvā reģistrēti uzņēmumi ir atbrīvoti no avansa maksājumiem pirmajā finanšu gadā, savukārt otrajā finanšu gadā, ja uzņēmums izvēlas veikt avansa maksājumus, pamatojoties uz darbības rezultātiem iepriekšējā gadā, tad sāk tos veikt no taksācijas perioda desmitā mēneša.

Kopīgs gan Latvijā, gan Lietuvā ir tas, ka nodoklis tiek aprēķināts, pamatojoties uz nodokļa deklarāciju, bet Latvijā to samaksā un pārskaita valsts budžetā 15 dienu laikā pēc gada pārskata un deklarācijas iesniegšanas dienas, savukārt Lietuvā tas ir jāsamaksā ne vēlāk kā līdz nākamā taksācijas perioda 6.mēneša pirmajam datumam.

Autore izveidoja piemēru, lai parādītu, kā katrā valstī notiek uzņēmumu ienākuma nodokļa avansa maksājumu aprēķināšana. Avansa maksājumu aprēķins Lietuvas un Latvijas uzņēmumiem tiek atspoguļots 1. tabulā.

1.tabula

Avansa maksājumu aprēķins Latvijas un Lietuvas uzņēmumiem, pamatojoties uz 2017.gadā spēkā esošo abu valstu likumdošanu (Law on Corporate Income Tax, 2001), (Par uzņēmumu ienākuma nodokli, 1995.). (autores sastādīta)

Rādītāji	Latvijas uzņēmums	Lietuvas uzņēmums
Ieņēmumi pirms pirmstaksācijas perioda, euro	500 000	500 000
UIN, 15%	75 000	75 000
Ieņēmumi pirmstaksācijas periodā, euro	550 000	550 000
UIN, 15%	82 500	82 500
AVANSA MAKSĀJUMI	Par pirmajiem 4 mēnešiem: par katru mēnesi – 1/12 no 75 000 = 6 250 euro. Par 4 mēnešiem = 6 250*4 = 25 000 euro Par atlikušajiem mēnešiem = (82 500 – 25 000)/8 = 7 187,5 euro Kopā: 25 000 + (7187,5*8) = 25 000 + 57 500 = 82 500 euro.	Par pirmajiem 9 mēnešiem: katrā ceturksnī ¼ no 75 000 = 18 750 * 3 ceturksņi = 56 250 euro. Par atlikušajiem 3 mēnešiem: ¼ no 82 500 = 20 625 euro. Kopā: 56 250 + 20 625 = 76 875 euro.

Apkopojot iegūtos rezultātus var secināt, ka pie vienādiem nosacījumiem, Lietuvā uzņēmumiem veikt avansa maksājumus ir izdevīgāk, jo aprēķinātā avansa maksājumu summa par tekošo gadu ir par 5 625 euro mazāka nekā Latvijā, kas ir vērtējams pozitīvi Lietuvas uzņēmumiem, jo šos līdzekļus var izmantot citām vajadzībām.

Svarīgi atzīmēt, ka Latvijā avansa maksājumi tiek veikti reizi mēnesī, bet Lietuvā – reizi ceturksnī, kas, autoresprāt, ir ērtākais avansa maksājumu veikšanas veids. Pēc autores domām, avansa maksājumi reizi ceturksnī ir ne tikai ērtāki, bet arī izdevīgāki uzņēmumiem, jo naudas līdzekļi, kas paredzēti avansa maksājumiem, tiek pārskaitīti no konta reizi 3 mēnešos, nevis katru mēnesi, kas nodrošina līdzekļu pastāvīgu pieejamību, un uzņēmums nepieciešamības gadījumā šos līdzekļus var izmantot citām vajadzībām.

Pēc autores domām, sistēma, pēc kuras rēķina avansa maksājumus Lietuvā, ir daudz vienkāršāka nekā Latvijā, kā arī avansa maksājumu aprēķinam ir jāpatērē relatīvi mazāk laika, jo ir vienkārši jārēķina $\frac{1}{4}$ daļu no attiecīgā nodokļa. No tā izriet priekšlikums Latvijas valdībai veikt izmaiņas likumā “Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, piemērojot citus avansa maksājumu veikšanas termiņus, konkrētāk uzņēmumiem veikt avansa maksājumus reizi ceturksnī, nevis reizi mēnesī, kā arī pārskatīt avansa maksājumu aprēķināšanas sistēmu, lai tā būtu vieglāka, saprotamāka un ātrāk aprēķināma.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Latvijas un Lietuvas likumdošanā ir vairākas kopīgas iezīmes attiecībā uz uzņēmumu ienākuma nodokli, piemēram, nodokļa maksātāji, taksācijas periods, standartlikme, ar nodokli apliekamais objekts. Savukārt ir arī vairākas atšķirības, piemēram, vairākas nianšes likmēs nerezidentiem, atkarībā no ieņēmumu gūšanas veida, avansa maksājumu maksāšanas termiņi un citas īpatnības, kas saistītas ar to aprēķināšanu, kā arī atšķiras uzņēmumu ienākuma nodokļa maksāšanas termiņi.
2. Atšķirībā no Latvijas, nodokļa bāze Lietuvā ir plašāka, kas provizoriski var nodrošināt lielākus ieņēmumus budžetā no UIN.
3. Pastāv atšķirība, ka Latvijā nerezidentu pastāvīgajām pārstāvniecībām ar nodokli apliek gan Latvijā, gan ārvalstīs gūto ienākumu, savukārt Lietuvā nerezidentu pastāvīgajām pārstāvniecībām ar nodokli apliek tikai Lietuvā gūtos ienākumus no saimnieciskās darbības, kas ir vērtējams pozitīvi nerezidentu pārstāvniecībām, kas atrodas Lietuvā, jo ir jāmaksā mazāks nodoklis nekā Latvijā.
4. Latvijā un Lietuvā atšķirības avansa maksājumu aprēķināšanā nav lielas, taču pēc autores domām, Lietuvā šī sistēma ir izveidota veiksmīgāk, jo tā ir vienkāršāka un saprotamāka, kas savukārt atvieglo avansa maksājumu aprēķināšanu nodokļa maksātājiem. Kā arī Lietuvā uzņēmumiem veikt avansa maksājumus ir izdevīgāk, jo tika aprēķināts, ka pie vienādiem nosacījumiem, avansa maksājumu summa Lietuvā ir mazāka nekā Latvijā.
5. Tā ka avansa maksājumus Latvijā veic reizi mēnesī, bet Lietuvā – reizi ceturksnī, uzņēmumi Lietuvā ir labākā situācijā, jo nauda no konta tiek pārskaitīta 2-3 mēneši vēlāk nekā Latvijā, un uzņēmums tajā laikā naudu var izmantot citām vajadzībām.
6. Pozitīvi ir vērtējams tas, ka Lietuvā reģistrētiem uzņēmumiem ir priekšrocība, ka pirmajā finanšu gadā tiem nav jāveic avansa maksājumi, savukārt ja uzņēmums otrajā finanšu gadā izvēlas veikt avansa maksājumus, pamatojoties uz darbības rezultātiem iepriekšējā gadā, tad tie ir jāveic tikai no taksācijas perioda desmitā mēneša, kas ir zināma priekšrocība nodokļa maksātājiem.
7. Finanšu ministrijai ir regulāri jāpēta nodokļu likumdošanas aktu īpatnības kaimiņvalstīs, tai skaitā Lietuvā, jāanalizē atsevišķi nodokļu elementi, lai pilnveidotu likumdošanas aktus un Latvija būtu konkurētspējīgāka investīciju piesaistē un pievilcīgāka valsts nodokļu jomā.
8. Latvijas valdībai jāveic izmaiņas likumā “Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, piemērojot citus avansa maksājumu veikšanas termiņus, konkrētāk uzņēmumiem veikt avansa maksājumus reizi ceturksnī, nevis reizi mēnesī, kā arī pārskatīt avansa maksājumu aprēķināšanas sistēmu, lai tā būtu vieglāka, saprotamāka un ātrāk aprēķināma.

Izmantotā literatūra

1. *Law on Corporate Income Tax* (December 20, 2001). Republic of Lithuania law. Retrieved 25.04.2017. from <https://www.vmi.lt/cms/documents/10162/7977078/Law+on+Corporate+Income+Tax/544d4127-2488-4fdc-bffd-adb0195525a3>
2. *Likuma “Par uzņēmumu ienākuma nodokli” normu piemērošanas noteikumi* [tiešsaiste]. MK 14.07.2006. noteikumi. [atsauce 05.05.2017.]. Pieejas veids: <https://likumi.lv/doc.php?id=139741>
3. *Noteikumi par uzņēmumu ienākuma nodokļa taksācijas perioda deklarāciju un avansa maksājumu aprēķinu* [tiešsaiste]. MK 01.01.2016. noteikumi. [atsauce 05.05.2017.]. Pieejas veids: <https://likumi.lv/ta/id/276841-noteikumi-par-uznemumu-ienakuma-nodokla-taksācijas-perioda-deklarāciju-un-avansa-maksājumu-aprekinu>

4. *Par uzņēmumu ienākuma nodokli* [tiešsaiste]. LR 01.04.1995. likums. [atsauce 25.04.2017.]. Pieejas veids: <http://likumi.lv/doc.php?id=34094>

Summary

Corporate income tax is one of the direct taxes, which in 2016 constituted 5,37% of budget revenues in Latvia, and 6,14% - in Lithuania, which justifies the topicality of the study. In Latvia corporate income tax is governed by the law “On Corporate Income Tax”, and in Lithuania this tax is governed by the “Law on Corporate Income Tax” too.

It should be noted that on a yearly basis corporate income tax proportion of state budget revenues in Latvia and Lithuania is poised to grow, and the author considers that this is a positive development, because it means that increases the number of companies, the existing corporate earnings and the advance tax payments.

In article has been used synthesis and analysis methods, including data collection and analysis method and grouping method. Has been created a table to visualize the research data and results. Aim of the study is to carry out the corporate income tax research, based on the existing regulatory legislation in Latvia and Lithuania in 2017.

As a result, it was found that there are several common features in the Latvian and Lithuanian legislation, with regard to corporate income tax, for example, the tax payers, taxation period, tax rate. But there are several differences, such as the nuances of rates for non-residents, depending on the type of revenue, advance payment deadlines and other particularities of the calculation of the advance payments. Also differ corporate income tax payment deadlines.

It was concluded that making advance payments in Lithuanian enterprises is more profitable, because it was calculated that at the same conditions, the amount of advances in Lithuania is lower than in Latvia.